

- İstehsalatın qiymətləndirilməsi. Seçilmiş sertifikatlaşdırma sxemindən asılı olaraq istehsalatın vəziyyətinin təhlili və istehsalatın sertifikatlaşdırılması aparılır;

- Uyğunluq sertifikatının verilməsi. Sertifikatlaşdırma üzrə orqana daxil olmuş sınaq protokolları, istehsalatın qiymətləndirilməsinin nəticələri və digər sənədlər təhlil edilərək ekspert rəyi tərtib olunur. Bu sənəd əsasında uyğunluq sertifikatı vermək haqqında qərar qəbul edilir. Müsbət qərar qəbul edildikdə sertifikat hazırlanır. Mənfi qərar olarsa, sertifikatlaşdırma üzrə orqan sifarişçiyə səbəbini göstərməklə imtina qərarını verir. Uyğunluq sertifikatının adətən üç ildən artıq olmayan təsir müddətini sertifikatlaşdırma üzrə orqan təyin edir. Məhsulun sertifikatlaşdırılması haqqında məlumat onun texniki pasportunda, etiketində və digər müşayiətedici sənədlərində göstərilir;

- Uyğunluq nişanının tətbiqi. İstehsalçı, sertifikatlaşdırma üzrə orqandan lisenziya alaraq öz sertifikatlaşdırılmış məhsulunun uyğunluq nişanı ilə nişanlanması hüququnu qazanır.

Mövcud qaydaya görə qeydiyyatdan keçmiş sertifikatı olan məhsul Milli uyğunluq nişanı daşıyır. Milli uyğunluq nişanının təsviri məhsulun üzərində əks olunmalıdır. Məhsulun bütün istismarı dövründə nişan onun üzərində saxlanılmalıdır;

- Sertifikatlaşdırılmış məhsula müfəttiş nəzarəti. Bu nəzarət sertifikatlaşdırma sxemi ilə nəzərdə tutulursa, onda lisenziyanın təsir müddətində (ildə bir dəfədən az olmayaraq) həyata keçirilir. Nəzarətin forması- dövrü və plandankənar yoxlamalardır. Bu yoxlamalarda məqsəd istehsal olunan məhsulun sertifikatlaşdırma ilə təsdiq olunmuş tələblərə, uyğunluğunun vəziyyətini müəyyənləşdirməkdir.

Müfəttiş nəzarətinin nəticələri aktlaşdırılır və bu akt sertifikatlaşdırma üzrə orqanda saxlanılır. Bu orqan müfəttiş nəzarətinin nəticələrinə görə lisenziyanın təsirini dayandıra və ya ləğv edə bilər.

- Məhsulun qoyulmuş tələblərə uyğunluğunun pozulması hallarında korrektətmə tədbirləri həyata keçirilir. Tədbirləri sertifikatın və lisenziyanın təsirini dayandıran sertifikatlaşdırma üzrə orqan təyin edir və maraqlı tərəfləri məlumatlandırırlar. Sonra orqan korrektədedici tədbirlərin yerinə yetirilmə müddətini müəyyənləşdirir və onların aparılmasına nəzarət edir. Korrektədedici tədbirlərin yerinə yetirilməsi və ya səmərəsizliyi zamanı sertifikat və uyğunluq nişanına lisenziya ləğv olunur.

Sertifikatlaşdırma hər bir ölkədə fəaliyyət göstərən sertifikatlaşdırma sistemində müəyyən edilmiş sxemlər üzrə aparılır. Sertifikatlaşdırma sxemi dedikdə məhsulun uyğunluğa qiymətləndirilməsi zamanı üçüncü tərəfin fəaliyyətinin tərkibi və ardıcılığı başa düşülür.

Sertifikatlaşdırılma sxeminin istehsalçının ərizə bəyannaməsinə və sertifikatlaşdırılan məhsula müfəttiş nəzarətinə əsaslanması prinsipi daha çox kiçik müəssisələrə və kiçik partiyalarla buraxılan mallara aiddir.

Seçilmiş sertifikatlaşdırma sxemi məhsulun sertifikatlaşdırma qaydalarını təyin edən sənədlərdə göstərilməlidir.

Sertifikatlaşdırma üzrə aparılan işlərin keyfiyyəti əsasən bu işləri yerinə yetirən orqanın səriştəliliyindən və müstəqilliyindən asılıdır. Bu orqan bütün hərəkətlərini sifarişçinin tələblərinin ödənilməsinə yönəltməli və özünün göstərdiyi xidmətlər haqqında sifarişçinin informasiya almasına şərait yaratmalıdır.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ МИКРОДОЖДЕВАНИЯ ЯБЛОНЕВЫХ САДОВ В УСЛОВИЯХ КУБА-ХАЧМАССКОГО РЕГИОНА

Ф.Н.САЛИМОВ, аспирант
Азербайджанский НИИ "Эрозия и Орошение"

Куба-Хачмасский регион расположен на северо-восточной оконечности Азербайджана. На северо-западе она граничит с Дагестаном, а с юга и юго-запада примыкает к Апшеронскому и Шемаха-Исмаиллинскому экономическим районам. В восточной части район омывается Каспийским морем. В зону входят пять административных районов: Кубинский, Кусарский, Хачмасский, Дивичинский и Сиазаньский.

Общая площадь зоны составляет 804,7 тыс. га или 9,3% от общей площади республики. Земельные ресурсы пригодные для сельского хозяйства составляют 422,5 тыс. га или 52,5%. Общая площадь земель занятые лесами составляют 119,9 тыс. га или 14,9% от всей территории данной зоны. Территория, где развито садоводство, занимает в основном предгорье низ-

ких гор и восточную аккумулятивную равнину. (1)

Садоводство - традиционная отрасль сельскохозяйственного производства Куба-Хачмасской зоны. Интесификация садоводства возможна только на основе регулярного орошения, чему способствует широкое внедрение систем микроорошения, а именно микродождевание.

механизация и автоматизация процесса орошения, получение высоких стабильных урожаев при более рациональном использовании поливной воды, возможность освоения под орошаемые сады малопродуктивных земель и ряд других преимуществ микродождевания перед традиционными способами полива определяет микродождевание как наиболее перспективный способ для применения в садах.

Обеспеченность растений влагой с первого дня посадки в сад способствует 100% приживаемости саженцев, а своевременное проведение поливов и высокая равномерность распределения поливной воды между деревьями поливного участка - высокую выравненность развития деревьев и более раннее вступление в пору плодоношения. Урожайность в насаждениях яблони интенсивного типа по сравнению с неполивными участками увеличивается в два раза. Например, в Кубинском совхозе №12 деревья яблони на 6-ой год после посадки в сад обеспечивают получение до 400 центнеров высококачественных плодов с одного гектара сада. (2)

Локальный характер увлажнения почвы и выдача поливных норм в соответствии с сезонными, возрастными и биологическими особенностями водопотребления растений позволяет уменьшить оросительные нормы в молодых садах в 6-10 раз, а плодоносящих в 4-6 раз. Оросительные нормы в молодых садах не превышает 300 м³/га, при вступлении деревьев в пору плодоношения 500 м³/га и плодоносящих садах до 1000 м³/га.

Годовой экономический в насаждениях яблони интенсивного типа 9,3 млн. ман. с 1 га от внедрения микрождевания.

Усовершенствованная технология полива должна служить для получения устойчивых и гарантированных урожаев сельскохозяйственных культур, независимо от погодных условий за счет управления водными и связанными с ними воздушными, тепловыми, солевыми, микробиологическими и пищевыми режимами в почве.

Широкое внедрение микрождевания в садах обеспечит не только существенное повышение уро-

жайности садов, но и будет способствовать успешному освоению под интенсивные сады малопродуктивных земель, а освободившиеся высокопродуктивные земли использовать под посевы зерновых, технических кормовых и других ценных сельскохозяйственных культур.

Следует отметить, что при соблюдении планируемого полива с помощью метода микрождевания можно значительно увеличить урожайность сельскохозяйственных культур и экономить поливную воду без нарушения экологического равновесия окружающей среды.

Анализ состояния развития яблоневого садоводства на маломощных землях Куба-Хачмасской зоны показывает, что при комплексном освоении маломощных почв под яблоневые сады (разработка технологии микрождевания, подбор сортов и подвоев) возможно достижение высокой урожайности плодов и экономического эффекта.

Учитывая создавшуюся сложную обстановку по водообеспеченности сельского хозяйства Куба-Хачмасской природно-экономической зоны в период перехода к рыночной экономике и перспективы развития в этом направлении рекомендуется использовать фермерским и индивидуальным хозяйствам для полива сельскохозяйственных культур в Куба-Хачмасской зоне микрождеватели разработанные Б.Г.Алиевым в научно-исследовательском институте "Эрозия и Орошения".(3)

Из вышеизложенного можно сделать вывод, что результаты проведенных исследований и анализ состояния насаждений свидетельствует о целесообразности и эффективности применения микрождевания на маломощных землях Куба-Хачмасской зоны.

ЛИТЕРАТУРА

1. Алиев Б.Г., Алиев И.Н. - Техника и технология малointенсивного орошения в условиях горного региона Азербайджана. Баку, 1999 г.
2. Кружилин А.С. Биологические особенности и продуктивность орошаемых земель. М.: Колос, 1977 г.
3. Алиев Б.Г., Алиев И.Н., Алиев Н.А. Экологически безопасная технология микроорошения с/х культур в условиях недостаточно увлажненных зон Азербайджана. Баку, 2002 г.

KƏND TƏSƏRRÜFATI BİTKİLƏRİNİN DAMCILADICI SUVARMA TEXNİKASINA TƏLABATI

A.V.MÜZƏFFƏROV, aspirant
Azərbaycan ET Eroziya və Suvarma İnstitutu

Respublikamızda suvarma əkinçiliyinin inkişafının müasir mərhələsində suvarılan torpaqlardan effektiv istifadə yalnız mütərəqqi texnika və texnologiyalarının tətbiqi ilə mümkündür. Torpağın su və onunla əlaqəli olan hava, istilik, qida və duz rejimlərinin nizamlanması torpaqda, baş verən və onun məhsuldarlığının müəyyən edən və biokimyəvi proseslərin inkişafı ilə şərtlənir. Suvarmanın qeyri-düzgün təsiri torpağın strukturunun pozulmasına və

onun məhsuldarlığının aşağı düşməsinə səbəb olur. Qeyd olunmalıdır ki, ayrı-ayrı suvarma üsülları təkcə torpağa deyil həm də onun yerüstü hissəsindəki hava qatına, eyni zamanda bitkiyə də təsir göstərir ki, bu da onun su rejimini və fotosintez prosesini nizamlayır.

Qeyd olunmalıdır ki, tətbiq olunan suvarma texnika və texnologiyası ekoloji cəhətdən təhlükəsiz olmalıdır. Kənd təsərrüfatı bitkilərinin suvarılması üçün tətbiq olu-